

OL.TU.8.3 III. Çeviriye İlişkin Açıklamalar

Marx'a ait bir metnin çevirisinin ortaya koyduğu zorluklar nedeniyle, **Invariance**'ın bitiriş açıklamasını bütünüyle buraya aktarıyor ve biz de bazı düşüncelerimizi bunlara ekliyoruz.

Invariance'ın notu :

«Her ne kadar [Marx'ın] bu metnlerinin demokrasi karşıtlığı sık sık belirtilmişse de, asıl sorun, "**gemeinwesen**" sorunu hiç ortaya konmamıştır. Oysa Marx, insanın "**gemeinwesen**"inden uzaklaşmasının devrimi kaçınılmaz kıldığını gösterdiği iki ayrı çalışmada ("Yahudi Sorunu" ve "Prusya Kralı ve ... Eleştirel Kenar Notları") bu sorunu ele alır. Bu devrim, daha sonra belirtileceği gibi, hakim sınıfın baskı gücünü zayıflatan ve isyankâr bir hücumu girişmek için ezilen sınıfa gerekli enerjiyi sağlayan iktisadî bir krizle mümkündür ancak. Üstelik bu metinlerde, "**yalnızca insansal varlık, insanın gerçek "**gemeinwesen**"idir (topluluğudur)**" savı da yer alır. Peki bugünkü toplumda bu "**gemeinwesen**"i kim temsil edebilir ? Bu toplumda bir insan sıfatıyla isyan eden hangi sınıftır ? Proletarya. "Hegel'in Hukuk Felsefesinin Eleştirisi"nde verilmiş olan bu cevap, bütün bu metinler arasındaki derin bütünlüğün derecesini gösterir. Bir bütünlük vardır, çünkü topluluk sorunu proleter hareketin merkezî sorunudur. Bu sorun bireşimsel olarak kendini şöyle koyar :

- İlkel insan topluluğu.
- İnsanların kamulaştırılması ve değer [iktisadî değer] hareketlerinin gelişmesiyle ilkel topluluğun yıkılması.
- Önceleri birbirinden ayrı olan iki hareketin (birbirinin uzantısı olan sermaye ve değer) birleşmeleri sırasında [birleşmeleriyle] maddî çıkar topluluğunun oluşması.
- Bilimsel komünizm, önceki dönemlerin bütün kazanımlarını içeren yeniden bulunmuş insansal topluluk.

Bu kavram (**gemeinwesen**), komünizmde gelişimi (hareketi) içinde kolektif, ortak bir varlık olan bir topluluğun var olduğu düşüncesini daha iyi belirtir... çünkü "**topluluk**" terimi bir oluşumu değil, ama verili bir sonucu belirtmesi açısından çok fazla durgun bir terim olarak görünüyor bize ; çünkü bu terimde varlık [insansal varlık] görünmüyor.»

Invariance ; No:2 sf.231

* * * * *

Etcetera'nın notu :

«Marx "**gemeinwesen**"i "**staatwesen**" karşısına koyar ve burada insansal varlığın insanın gerçek "**gemeinwesen**"i olduğunu savlar. Engels'in çok daha sonra 1871 Paris Komünü'nü tanımlamak için kullanacağı "**gemeinwesen**", komünizm kavramının almanca bir ifadesidir.

İnsanın gerçek "gemeinwesen"inden, insansal varlığından ayrılması, sınırsız sefaletini ifade eder. Komünist hareket bu ayrılmayı yok eder.

Bütün eseri boyunca Marx, bu kavramı zenginleştirecektir. Daha "Hegel'in Hukuk Felsefesinin Eleştirisine Giriş"te (1843), devletin gerçek aşılmasının toplulukta ("gemeinwesen"de) olabileceğinden daha fazla olamayacağını savunur.

"Yahudi Sorunu"nda (1844) alman yahudilerinin siyasî özgürlüğü konusundaki Bruno Bauer'e ait bir metni (yalnızca Prusya devletinin refomunu öneren) okuduktan sonra kaleme aldığı otuz kadar sayfada, Marx, siyasî özgürlüğün yabancılaşmayı sona erdirmeyeceğini, ama tersine, bir yandan insanı bencil bir bireye, diğer yandan da soyut bir yurttaşa indirgeyeceğini savlar. Proletarya, insanî özgürlüğün zanaatkârı, görgül ve toplumsal yaşamındaki bireyin yararına soyut yurttaş ortadan kaldıracaktır :

"Gerçek, bireysel insan soyut yurttaş bizzat kendinde yeniden bulmuş olacağı ve görgül yaşamında, ferdî çalışmasında, kişisel ilişkilerinde bir birey olarak, **türsel** [cinsil] **bir varlığa** dönüşmüş olacağı zaman ; insan **kendi güçlerini toplumsal** güç olarak tanımış ve örgütlemiş olacağı, yani **politik** güç görünümü altında toplumsal gücü kendinden koparıp atmayacağı zaman... insanî özgürleşme ancak o zaman tamamlanmış olacaktır."

K. Marx, "Yahudi Sorunu",
1. bölümün son paragrafı.

"1844 İktisadî Felsefî Elyazmaları"nda topluluğun (gemeinwesen) bireysel varlığa karşı olmayacağını ileri sürer :

"Bireyin karşısında 'toplum'u yeniden bir soyutlama olarak saptamaktan özellikle kaçınmak gerekir. Birey **toplumsal bir varlıktır**. Yaşamının tezahürü – başkalarıyla birlikte aynı zamanda gerçekleşmiş yaşamın kollektif bir tezahürünün doğrudan bir biçimi olarak görünmese bile –, **toplumsal yaşamın** bir kesinlemesi ve tezahürüdür. Bireysel yaşamın varoluş biçimi, zorunlu olarak, türsel yaşamın **daha özel** veya **daha genel** bir biçimi ya da türün yaşamı **daha özel** veya **daha genel** bir bireysel yaşam olmasına rağmen... bireysel yaşam ve türsel yaşam **farklı** değildirler."

K. Marx, "Paris Elyazmaları",
"Komünizm ve Mülkiyet" bölümü, 3 numaralı açıklama.

James Mill'in kitabına ilişkin notlarında ("J. Mill'in 'Ekonomi Politiğin Unsurları' Üzerine Notlar", 1844), ücretli sistemin, yani sermayenin özgürleştirilmiş ilişkilerini betimlediği zaman, "gemeinwesen" kavramını daha uzun uzadıya açıklar :

"Şimdi insanî varlıklar olarak üretimde bulunduğumuzu varsayalım. Her birimiz, üretiminde iki nedenle kendini olumlar : kendisi ve diğerleri için. **1)** Üretimimde bireyselliğimi, özgüllüğümü kavramış olacağım ; öyleyse bu faaliyette, yaşamımın bireysel bir tezahüründen yararlanmayı deneyecek ve bu nesneyi [ürünümü] seyrederken, faaliyetimin – hiçbir şüpheye yer vermeksizin – somut, elle tutulur bu nesnesinin gücünde kişiliğime güven duymanın kişisel sevincini yaşayacağım. **2)** Ürünümden duyduğum hazda, emeğimle bir insan ihtiyacını tatmin etmiş olmanın, insan doğasını anlamış olmanın, yani bir başka insana doğasına uygun gelen bir nesneyi vermiş olmanın bilincine ve memnuniyetine ermiş olacağım. **3)** Seninle insan türü

arasında bir aracı olarak hizmet etmenin, senin öz insanî doğanı bir tamamlayan ve bizzat sana gerekli bir parça olarak senin tarafından kabul edilmenin bilincine ulaşmış olacağım ; bir başka deyişle, düşüncende ve sevginde doğrulanmış olarak bilineceğim.
4) Hayatî kişisel faaliyetimde doğrudan gerçek doğamı, toplumsal varlığımı, topluluğu, 'gemeinwesen'i olumlamış, kesinlemiş ve kavramış olacağım."

K. Marx,
"J. Mill'in 'Ekonomi Politğin Unsurları' Üzerine Notlar"

Bir "gemeinwesen", kollektif insansal varlık, girişimi gerçekleştirmiş olan Paris Komünü, Marx için, devlete karşı bir devrimdi :

"Komün devlet iktidarının herhangi bir biçimine (yasalcı, anayasalcı, cumhuriyetçi veya imparatorluk yanlısı) karşı bir devrim olmadı. Toplumun bu ucubet, canavar düşüğüne **olduğu haliyle devlete karşı** bir devrim oldu : o halk tarafından gerçekleştirildi ve halkın doğal, içten toplumsal yaşamının yeniden doğuşu oldu."

K. Marx,
"Fransa'da İç Savaş"ın ilk denemesi.»

Etcetera

* * * * *

Bu bölümü bitirmek için Marx'ın eserlerinin tercümesinde Etcetera'dan farklı bir çözüm öneren OME'nin (Obras Completas de Marx y Engels) "Prusya Kralı ve ..." çevirisinden bir bölümü buraya aktarıyoruz. "Sivil" yerine "burjuva" sözcüğünü buluruz burada. Almanca "bürgerlich gesellschaft" terimi, Etcetera'nın çevirisindeki gibi "sivil toplum"la değil, "burjuva toplum"la karşılanır bu çeviride :

"Üstelik bu burjuva yaşamın, özel mülkiyetin, ticaretin, sanayinin, farklı burjuva kesimlerin karşılıklı yağmasının toplum karşıtı tabiatından doğan bu sonuçlar karşısında, iktidarsızlık idarî yapının doğal yasasıdır. Ve burjuva toplumun bu parçalanmışlığı, bu bayağılığı, bu köleciliği çağdaş devletin üzerine yerleştiği doğal temeldir ; köleciliğin burjuva toplumunun antik devletin üzerine dayandığı temeli oluşturmuş olması gibi. Devletin ve köleciliğin varlıkları birbirlerinden ayrılmazlar. ..."

O.M.E.